

גבורה נשית – יש דבר כזה?

דבורה עברון, מצפה נטופה

ללא תאום ביניהן נשאלתי השבוע ע"י שתי חברות מהי לדעתי "גבורת נשים או גבורה נשית". כנראה שהגיע הזמן בשנה בו הנושא הזה צץ, כי יש לי דזיה וו קשה, משהו שאומר לי שכבר נשאלתי את השאלה הזו בעבר.

יכול להיות שזה קשור בכך שבקרוב נדליק נרות חנוכה ונחוגג את חגם של המכבים הגיבורים. ברחבי הארץ יעסקו ילדים ובני נוער בשאלה "מהי גבורה". מורות ומדריכים בתנועות הנוער יכינו שיעורים ופעולות בנושא ויבדקו את המשמעויות השונות של "גבורה" בימים ההם ובזמן הזה. יכול להיות שזה נובע ממעגלי הנשים הרבים שצומחים ברחבי הארץ בהם עוסקות נשים מגוונות בשאלות של יהדות וישראליות, תוך ניסיון לצקת את קולן הייחודי לתוך מושגים ישנים וחדשים כאחד.

בכל מקרה, השאלה נשאלה ומאותו רגע המצוד אחר הבנה חדשה החל....

מילון "אבן שושן" מגדיר "גבורה" כ – "כוח, עוז, תוקף, חוזק. עלילות גדולות, מעשה נועז". צה"ל מעניק את עיטור הגבורה, העיטור הגבוה ביותר שניתן, על "מעשה גבורה עילאית שנעשה נוכח פני האויב, תוך חירוף נפש".

מכאן ש"גבורת נשים" יכולה להיות מעשה נועז שנעשה ע"י אישה נוכח פני האויב תוך חירוף נפשה. בקבוצה זו ניתן לכלול דמויות היסטוריות כדוגמת יעל, יהודית, חנה סנש, וכמובן את כל אותן נשים ששמותיהן ידועים לנו ואלו ששמותיהן אינם ידועים לנו, שעסקו ועוסקות במאבק נוכח פני האויב תוך חירוף נפשן בימים ההם ובזמן הזה. נראה כי מבחינות רבות מעשי גבורה אלה אינם שונים ממעשי גבורה שנעשים ע"י גברים, מלבד העובדה שהם נעשים ונעשו ע"י נשים. ובכל זאת חשוב להאיר מושג זה מכיוון שהמודעות לכך שיש נשים שעוסקות בפעילויות שכאלו עדיין חסרה. יש חשיבות לציין זאת על מנת להקצות להן מקום בשני העולמות, בעולם הגבורה ובעולם הנשים.

משהתברר לנו המושג "גבורת נשים" נמשך לחתור להבנה אפשרית של "גבורה נשית".

האם הם שני ביטויים שאומרים אותו הדבר? נראה לי שלא.

אני רוצה לומר שיש תכונות שהן מזהות כנשיות ובמצבים מסוימים יש צורך לזמן את התכונות הללו ולהעדיף אותן על פני תכונות אחרות. כמו שבשדה הקרב יש צורך לזמן תכונות גבריות של כוח ותחרות, של העדפת חיי האחד על פני חיי האחר, כך בשדות אחרים יש צורך לזמן תכונות נשיות של קשר וטיפול, של הדדיות ומורכבות, ובאומץ להשתמש בהם גם נוכח פני אויב תוך חירוף נפשות. במילים אחרות, קיימים מצבים בהם אישה (או גבר) יכולה לחוש מאוימת ע"י כוח מסוים, כוח שנחווה כאויב, כוח שנחווה כמאיים על הנפש. איום כזה יכול להוביל לשיתוק והשתקה והוא יכול להוביל לבחירה אמיצה של האישה לגייס את תכונותיה הנשיות ולהיעזר בהן נוכח פני אותו אויב.

בקיץ 2006 עבדתי, כמו תמיד, בבריאות הנפש בבית החולים בצפת. מטבע הדברים העבודה בקיץ זה היתה שונה מהעבודה בימים כתיקונם. הקטיושה הראשונה נפלה באמצע ישיבת צוות ומיד הפעלנו "תרגולת שעת חרום", אלא שהפעם זו לא היתה תרגולת....

בשבועות של המלחמה נוכחתי שוב ושוב בגבורה נשית. פגשתי נשים וגברים שחוו אובדן של בית, רכוש, מקום עבודה ולעיתים אובדן של הנורא מכל – נפש מהמשפחה, ומול האויב הזה, אויב האובדן והמוות המאיים להשתלט על הכל ולבלוע הכל חיים, עמדו באומץ וגייסו תכונות של קשר, אהבה, יצירתיות והדדיות, והפעילו אותם במעשי גבורה עילאיים. אני מתעקשת לומר "מעשי

גבורה עילאיים" מכיוון שאויב הדיכאון, הייאוש והויתור, הוא אויב כל כך אכזרי ועיקש שיש צורך לגייס כוחות עילאיים על מנת לעמוד מולו. זו חוויה של מסירות נפש.

מגיל צעיר מספרים לנו על מעשי גבורה בשדה הקרב. על האיש או האישה, שבחרו לא להישאר משותקים אל מול האויב ולהסתער קדימה למרות הסכנה לחייהם. אנחנו שואלים את עצמנו האם גם אנחנו היינו יכולים להתנער מהפחד המשתק ולפרוץ קדימה כמו אותם גיבורים, ולמה היינו זקוקים על מנת לעשות זאת.

יש מקום גם לספר (ולא במקום...) על מעשי גבורה בשדה החיים. על נשים וגברים שבחרים לא להישאר משותקים מול אויב הייאוש ואובדן התקווה, מול אויב הפחד והחרדה, ובחרים להסתער קדימה ולהתעמת איתם. מותר לנו לשאול את עצמנו האם גם אנחנו יכולים להתנער מהפחד המשתק ולפרוץ קדימה כמו אותן גיבורות, ולמה אנחנו זקוקים על מנת לעשות זאת.

אני חושבת שאנחנו זקוקות להבין את הגבורה הנשית שטמונה בתוך כל אחת ואחד מאיתנו ולאפשר לה להיות מועצמת, בחיי היומיום כמו בשעת מבחן.

ומותר לנו לספר עליה.....